ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 8ης Ιουνίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Η παρούσα αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, που υποβλήθηκε από το Rechtbank 's-Hertogenbosch [2] δυνάμει του άρθρου 35 της Συνθήκης ΕΕ, δίνει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να ερμηνεύσει για τέταρτη φορά το άρθρο 54 της Συμβάσεως Εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν (στο εξής: ΣΕΣΣ), το οποίο καθιερώνει την αρχή non bis in idem.

2. Τις δύο πρώτες φορές, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η αρχή αυτή εφαρμόζεται οσάκις η ποινική δίωξη παύει οριστικά, αφού ο κατηγορούμενος εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις, επί των οποίων συμφώνησε με την εισαγγελική αρχή [3], ενώ, αντίθετα, δεν εφαρμόζεται οσάκις μια υπόθεση τίθεται στο αρχείο μετά από απόφαση του εισαγγελέα να μην προχωρήσει σε ποινική δίωξη, επειδή έχει κινηθεί η διαδικασία ποινικής διώξεως σε άλλο κράτος μέλος, κατά του αυτού υπόπτου, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά [4].

3. Η τρίτη ευκαιρία δόθηκε στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υποθέσεως C 436/04, Van Esbroeck, η απόφαση επί της οποίας εκδόθηκε στις 9 Μαρτίου 2006 [5], και εξέτασε τα διαχρονικά αποτελέσματα της ανωτέρω αρχής, διευκρινίζοντας το περιεχόμενο της εννοίας του όρου «idem».

4. Το ζήτημα της οριοθετήσεως της εννοίας αυτής, καθώς και του τρόπου με τον οποίο ασκείται η κρατική εξουσία προκειμένου να καταστέλλονται οι αξιόποινες συμπεριφορές, τίθεται εκ νέου, καθότι το παραπέμπον δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες όσον αφορά την έννοια του όρου «τα ίδια πραγματικά περιστατικά» και ερωτά αν ένα πρόσωπο το οποίο έχει απαλλαγεί με αθωωτική απόφαση λόγω ελλείψεως αποδείξεων έχει «καταδικαστεί» [«δικαστεί»] κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ [6].

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Χερτόχενμπος, πόλη της Βραβάντης, ευρισκόμενη πλησίον της Αμβέρσας, όπου γεννήθηκε, περί το 1450, ο Jeroen van Aken, γνωστότερος με το ψευδώνυμο «Ιερώνυμος Μπος». Οι Κάτω Χώρες αποδέχθηκαν τη σχετική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για έκδοση προδικαστικών αποφάσεων [για ερμηνεία της ΣΕΣΣ, μεταξύ άλλων], αναγνωρίζοντας σε όλα τα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα (ΕΕ 1999, C 120, σ. 24).

3 — Απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2003, C-187/01 και C-385/01, Gözütok και Brügge (Συλλογή 2003, σ. I-1345, επί των οποίων ανέπτυξα τις προτάσεις μου στις 19 Σεπτεμβρίου 2002).

4 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, C-469/03, Miraglia (Συλλογή 2005, σ. I-2009).

5 — Συλλογή 2006, σ. I-2333. Στην υπόθεση αυτή συνέταξα επίσης τις προτάσεις που αναπτύχθηκαν στις 20 Οκτωβρίου 2005.

6 — Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημοσίευσε «Πράσινη Βίβλο σχετικά με τη σύγκρουση αρμοδιοτήτων και την εφαρμογή της αρχής ne bis in idem σε ποινικές υποθέσεις» [Βρυξέλλες, 23 Δεκεμβρίου 2005, COM (2005) 696 τελικό], όπου εξετάζεται ποιες αποφάσεις ενεργοποιούν την αρχή αυτή (σ. 9).

5. Οι αμφιβολίες αυτές ανέκυψαν στο πλαίσιο διαδικασίας την οποία κίνησε ο J. L. Van Straaten, δυνάμει του άρθρου 111, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ, αμφισβητώντας την νομιμότητα της καταχωρήσεως των στοιχείων του στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν.

II — Το κεκτημένο του Σένγκεν

Α — *Γενικά*

6. Το εν λόγω σύστημα νομικών κανόνων συμπεριλαμβάνει:

α) τη συμφωνία που υπεγράφη στις 14 Ιουνίου 1985 στην πόλη του Λουξεμβούργου απ' όπου έλαβε η συμφωνία το όνομά της, από τα κράτη της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και τη Γαλλική Δημοκρατία, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα [7],

β) τη σύμβαση εφαρμογής της προαναφερθείσης συμφωνίας, της 19ης Ιουνίου 1990 [8], η οποία καθιερώνει μέτρα συνεργασίας που θα αντισταθμίζουν την κατάργηση των εν λόγω ελέγχων,

γ) τα πρωτόκολλα και τις πράξεις προσχωρήσεως άλλων κρατών μελών, τις δηλώσεις και τις πράξεις της εκτελεστικής επιτροπής η οποία συνεστήθη δυνάμει της ΣΕΕΣ, καθώς και τις πράξεις που έχουν εκδοθεί από τα όργανα τα οποία έχουν εξουσιοδοτηθεί προς τούτο από την εν λόγω εκτελεστική επιτροπή [9].

7. Το Πρωτόκολλο (αριθ. 2) που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητος ενσωματώνει το σύστημα αυτό κανόνων στην έννομη τάξη της Ενώσεως και ισχύει, δυνάμει του άρθρου του 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στα δεκατρία κράτη μέλη που απαριθμούνται στο άρθρο 1, στα οποία συγκαταλέγονται, από της θέσεως σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ (ήτοι από 1ης Μαΐου 1999), το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και η Ιταλική Δημοκρατία [10].

7 — ΕΕ 2000, L 239, σ. 13.

8 — ΕΕ 2000, L 239, σ. 19.

9 — ΕΕ 2000, L 239, σ. 63 επ.

10 — Τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη είναι το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Φινλανδίας και το Βασίλειο της Σουηδίας. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δεν υιοθέτησαν πλήρως το κοινό αυτό σχέδιο, προτιμώντας περιορισμένη συμμετοχή σε ορισμένες μόνο από τις διατάξεις του κεκτημένου του Σένγκεν [οι αποφάσεις του Συμβουλίου 2000/365/ΕΚ, της 29ης Μαΐου 2000 (ΕΕ L 131, σ. 43), και 2002/192/ΕΚ, της 28ης Φεβρουαρίου 2002 (ΕΕ L 64, σ. 20), αφορούν, αντιστοίχως το αίτημα των δύο αυτών κρατών μελών να συμμετέχουν σε ορισμένες μόνο από τις διατάξεις του κεκτημένου]. Η Δανία υπόκειται σε ειδικό καθεστώς, το οποίο της επιτρέπει να μην εφαρμόζει τις αποφάσεις που εκδίδονται στον τομέα αυτόν. Το εν λόγω σύστημα κανόνων δεσμεύει τα δέκα νεώτερα κράτη μέλη από της προσχωρήσεώς τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι η εφαρμογή ορισμένων από τους κανόνες του προϋποθέτει σχετική απόφαση του Συμβουλίου (άρθρο 3 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση).

8. Κατά το προοίμιο του Πρωτοκόλλου, ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή ενοποίηση και, ιδίως, να αναπτυχθεί ταχύτερα η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

9. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του Πρωτοκόλλου, το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 20 Μαΐου 1999, τις αποφάσεις 1999/435/ΕΚ και 1999/436/ΕΚ, όπου όρισε το κεκτημένο του Σένγκεν και προσδιόρισε, δυνάμει των οικείων διατάξεων της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη νομική βάση για κάθε μία από τις διατάξεις ή αποφάσεις που συνιστούν το κεκτημένο του Σένγκεν [11].

Β — *Επί της αρχής non bis in idem*

10. Ο τίτλος ΙΙΙ της ΣΕΣΣ, που επιγράφεται «Αστυνομία και ασφάλεια», ξεκινά με ένα κεφάλαιο που αφορά την «Αστυνομική συνεργασία» (άρθρα 39 έως 47), του οποίου έπεται το κεφάλαιο που αφορά τη «Δικαστική συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις» (άρθρα 48 έως 53).

11. Το κεφάλαιο 3, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή της αρχής ne bis in idem», απαρτίζεται από τα άρθρα 54 έως 58, τα οποία έχουν ως νομική βάση τα άρθρα 34 ΕΕ και 31 ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 2 και το παράρτημα Α της προαναφερθείσης αποφάσεως 1999/436.

11 — ΕΕ L 176, σ. 1 και 17, αντιστοίχως.

12. Το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ ορίζει τα εξής:

«Όποιος [δικάσθηκε] αμετάκλητα από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρον όμως ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει ήδη εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου μέρους που επέβαλε την καταδίκη.»

13. Στο άρθρο 55, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, διευκρινίζεται ότι, κατά το χρόνο της κυρώσεως της συμβάσεως, ένα κράτος μπορεί να δηλώσει ότι δεν δεσμεύεται από το άρθρο 54, όταν τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η αλλοδαπή δικαστική απόφαση δεν έλαβαν χώρα στο κράτος όπου εκδόθηκε η απόφαση αλλά στο έδαφος του κυρώνοντος κράτους, είτε εν όλω είτε εν μέρει.

Γ — *Επί του αγώνα για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών*

14. Μετά τα κεφάλαια 4 («Έκδοση»: άρθρα 59 έως 66) και 5 («Μεταβίβαση εκτελέσεως ποινικών αποφάσεων»: άρθρα 67 έως 69), ο τίτλος ΙΙΙ αφιερώνει ένα χωριστό κεφάλαιο στα «Ναρκωτικά» (άρθρα 70 έως 76), στο πλαίσιο του οποίου το άρθρο 71, το οποίο έχει ως νομική βάση, εκτός των άρθρων 34

ΕΕ και 31 ΕΕ, το άρθρο 30 ΕΕ, ορίζει στην πρώτη του παράγραφο τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση, όσον αφορά την άμεση ή έμμεση διάθεση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών οποιασδήποτε μορφής, περιλαμβανομένης και της ινδικής καννάβεως, καθώς και την κατοχή των εν λόγω προϊόντων και ουσιών με σκοπό τη διάθεση ή την εξαγωγή τους, να λάβουν, σε συμφωνία με τις υφιστάμενες συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών, κάθε απαραίτητο μέτρο για την πρόληψη και την καταστολή της παράνομης διακινήσεως ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών.»

15. Τέλος, το κεφάλαιο 7 (άρθρα 77 έως 91) αφορά τα «Πυροβόλα όπλα και πυρομαχικά».

Δ — *Επί του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν*

16. Στον τίτλο IV της ΣΕΣΣ (άρθρα 92 έως 119) προβλέπεται η δημιουργία του συστήματος πληροφοριών [12], το οποίο απαρτίζεται από ένα εθνικό τμήμα σε καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη και από μια μονάδα τεχνικής υποστηρίξεως, ώστε να τίθενται στη διάθεση των αρχών, χάρη σε μια αυτόματη διαδικασία υποβολής ερωτήσεων, πίνακες καταχωρήσεως προσώπων και αντικειμένων, για τους σκοπούς που περιγράφονται στα άρθρα 95 έως 100 (άρθρα 92, παράγραφος 1, 94, παράγραφος 1, και 102, παράγραφος 1).

17. Στους σκοπούς αυτούς περιλαμβάνεται η σύλληψη προσώπων με σκοπό την έκδοσή τους, οπότε τα στοιχεία που αφορούν το καταζητούμενο πρόσωπο καταχωρούνται στο σύστημα μετά από αίτηση της δικαστικής αρχής του αιτούντος κράτους (άρθρο 95, παράγραφος 1), μόνου αρμοδίου να τροποποιεί, να συμπληρώνει, να διορθώνει ή να διαγράφει τα εν λόγω στοιχεία (άρθρο 106, παράγραφος 1). Αν το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση εκτιμά ότι μία καταχώρηση δεν συμβιβάζεται με την έννομη τάξη του, με τις διεθνείς του υποχρεώσεις ή με τα ζωτικά εθνικά του συμφέροντα, έχει τη δυνατότητα να περιλάβει στην καταχώρηση μία ένδειξη που θα απαγορεύει τη σύλληψη στο έδαφός του (άρθρο 95, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 94, παράγραφος 4).

18. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος ορίζει μια αρχή που αναλαμβάνει τη διαχείριση του εθνικού τμήματος του συστήματος πληροφοριών (άρθρο 108, παράγραφος 1). Κάθε άτομο δικαιούται να ζητήσει την τροποποίηση ή την εξάλειψη μιας καταχωρήσεως που το αφορά καθώς και την παροχή πληροφοριών ή αποζημίωση (άρθρο 111, παράγραφος 1), ενώ τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την αμοιβαία υποχρέωση να εκτελούν τις αμετάκλητες αποφάσεις που λαμβάνονται από τις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές (άρθρο 111, παράγραφος 2).

12 — Το Δικαστήριο εξέτασε για πρώτη φορά το σύστημα αυτό στην απόφασή του της 31ης Ιανουαρίου 2006, C-503/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2006, σ. I-1097).

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η κυρία δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα [13]

19. Το Μάρτιο του 1983, ο J. L. Van Straaten, υπήκοος κράτους μέλους της Κοινότητος, είχε στην κατοχή του, ενώ βρισκόταν στην Ιταλία, περίπου πέντε χιλιόγραμμα ηρωίνης την οποία εισήγαγε στις Κάτω Χώρες, όπου κατόπιν είχε στην κατοχή του περίπου 1000 γραμμάρια της εν λόγω ουσίας.

20. Στο δεύτερο κράτος μέλος του απαγγέλθηκε κατηγορία για τρία αδικήματα: 1) εισαγωγή από την Ιταλία, περί την 26η Μαρτίου, με συνεργό τον A. Yilmaz, πεντέμισι χιλιογράμμων της εν λόγω ουσίας, 2) κατοχή χιλίων γραμμαρίων μεταξύ της 27ης και της 30ής Μαρτίου, και 3) κατοχή πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών.

21. Το Rechtsbank 's-Hertogenbosch, με απόφασή του της 23ης Ιουνίου 1983, τον απήλλαξε ως προς την πρώτη κατηγορία, λόγω ελλείψεως επαρκών αποδείξεων [14], και τον καταδίκασε για τα δύο άλλα αδικήματα επιβάλλοντάς του ποινή φυλακίσεως είκοσι μηνών, την οποία εξέτισε αφότου κατέστη αμετάκλητη [15].

22. Στην Ιταλία, ο J. L. Van Straaten διώχθηκε για κατ' εξακολούθηση κατοχή και εξαγωγή στις Κάτω Χώρες, περί την 27η Μαρτίου 1983, πέντε χιλιογράμμων περίπου ηρωίνης, με το επιβαρυντικό στοιχείο ότι ενήργησε ως μέλος εγκληματικής οργανώσεως. Δεδομένου ότι ο J. L. Van Straaten δεν εμφανίστηκε κατά τη συζήτηση, παρότι είχε κληθεί νομίμως, το Tribunale Ordinario di Milano τον καταδίκασε ερήμην, με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1999, χωρίς να αποφανθεί επί του επιβαρυντικού στοιχείου, σε δεκαετή κάθειρξη και σε χρηματική ποινή πενήντα εκατομμυρίων ιταλικών λιρών, καθώς και στα δικαστικά έξοδα.

23. Κατόπιν αιτήσεως των ιταλικών αρχών, ο J. L. Van Straaten καταχωρήθηκε στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, με σκοπό τη σύλληψή του και στη συνέχεια την έκδοσή του, που ζητήθηκε από τον εισαγγελέα Μιλάνου στις 11 Σεπτεμβρίου 2001. Επικαλούμενες το άρθρο 95, παράγραφος 3, της ΣΕΣΣ, οι Κάτω Χώρες προσέθεσαν ένδειξη περί απαγορεύσεως συλλήψεώς του στο έδαφός τους.

24. Όταν έλαβε γνώση της δευτέρας αποφάσεως και της καταχωρήσεως των σχετικών πληροφοριών στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, ο J. L. Van Straaten υπέβαλε αίτηση, δια της Korps Landelijke Politidiensten [16] (αρμόδια διεύθυνση της ολλανδικής αστυνομίας) για την εξάλειψη της καταχώ-

13 — Επειδή η Διάταξη περί παραπομπής περιγράφει με λακωνικό τρόπο τα πραγματικά περιστατικά, ανέτρεξα, προκειμένου να συντάξω τις επόμενες παραγράφους, εκτός από την εν λόγω Διάταξη, και σε ορισμένες από τις παρατηρήσεις που κατετέθησαν στο πλαίσιο της της παρούσης διαδικασίας για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και ιδίως στις παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής.

14 — Θεωρώ ότι παρέλκει και είναι άστοχο να ερευνηθεί το ζήτημα της ενδεχομένως εσφαλμένης αιτιολογίας της αποφάσεως. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι το ολλανδικό δικαστήριο απήλλαξε τον J. L. Van Straaten επειδή θεώρησε ότι δεν αποδείχθηκαν τα πραγματικά περιστατικά.

15 — Το Gerechtshof' s-Hertogenbosch επικύρωσε την απόφαση σε δεύτερο βαθμό, τροποποιώντας, ωστόσο, το νομικό χαρακτηρισμό της δεύτερης κατηγορίας με την απόφασή του της 3ης Ιανουαρίου 1984. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε σε τελευταίο βαθμό, μετά την άσκηση αναιρέσεως, με την απόφαση του Hoge Raad der Nederlanden της 26ης Φεβρουαρίου 1985.

16 — Αρχή που προβλέπεται στο άρθρο 108, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ.

ρησης που τον αφορούσε, επί της οποίας δεν έλαβε απάντηση, οπότε άσκησε αμέσως προσφυγή ενώπιον του Rechtbank 's-Hertogenbosch. Το εν λόγω δικαστήριο, με απόφασή του της 16ης Ιουλίου 2004, απηύθυνε σχετικό αίτημα στην Ιταλική Δημοκρατία, δυνάμει του άρθρου 106, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ.

25. Το Rechtbank εκτιμά ότι ο J. L. Van Straaten δικαιούται να ασκήσει την προσφυγή, δυνάμει του άρθρου 111 της ΣΕΣΣ, και ότι η Ιταλική Δημοκρατία υποχρεούται να εκτελέσει την απόφαση που θα εκδόσει το δικαστήριο αυτό.

26. Ο J. L. Van Straaten ισχυρίζεται ότι η ποινή που του επιβλήθηκε στην Ιταλία παραβιάζει τη ΣΕΣΣ και ότι, κατά συνέπεια, η εκτέλεσή της είναι παράνομη. Η Ιταλία αντιτείνει ότι η αξιόποινη πράξη της εισαγωγής ηρωίνης δεν έχει «δικαστεί» στις Κάτω Χώρες, καθότι εκδόθηκε σχετικώς απαλλακτική απόφαση, οπότε τίποτα δεν εμποδίζει την έκδοση μιας δεύτερης αποφάσεως.

27. Το Rechtbank 's-Hertogenbosch ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Τι νοείται με την έκφραση "τα ίδια πραγματικά περιστατικά" κατά το άρθρο 54 της Συμβάσεως εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν; (Είναι η διατήρηση περίπου 1 000 γραμμαρίων ηρωίνης στις Κάτω Χώρες κατά ή περί το χρονικό διάστημα από τις 27 έως τις 30 Μαρτίου 1983 το ίδιο πραγματικό περιστατικό με την κατοχή περίπου 5 χιλιογράμμων ηρωίνης στην Ιταλία κατά ή περί την 27η Μαρτίου 1983, λαμβανομένου υπόψη ότι η παρτίδα ηρωίνης στις Κάτω Χώρες αποτελούσε μέρος της παρτίδας ηρωίνης στην Ιταλία; Είναι η εξαγωγή μιας παρτίδας ηρωίνης από την Ιταλία προς τις Κάτω Χώρες το ίδιο πραγματικό περιστατικό με την εισαγωγή της ίδιας παρτίδας ηρωίνης από την Ιταλία στις Κάτω Χώρες, λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι οι ύποπτοι συνέργειας με τον J. L. Van Straaten δεν είναι απολύτως οι ίδιοι στις Κάτω Χώρες και στην Ιταλία; Πρόκειται για "τα ίδια πραγματικά περιστατικά" όσον αφορά το σύνολο των πράξεων που συνίστανται σε κατοχή εντός της Ιταλίας, σε εξαγωγή από την Ιταλία, σε εισαγωγή στις Κάτω Χώρες και σε διατήρηση στις Κάτω Χώρες της εν λόγω ηρωίνης;)

2) Έχει ["αθωωθεί"] ένα άτομο κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣ όταν έχει κριθεί ότι η προσαπτόμενη σ' αυτό πράξη δεν αποδείχθηκε πειστικώς και κατά νόμο και το εν λόγω άτομο αθωώθηκε με απόφαση ως προς αυτή την πράξη;»

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

28. Η Επιτροπή και οι Κυβερνήσεις της Αυστρίας, της Τσεχίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Πολωνίας και της Σουηδίας κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις, ενώ η Ισπανία, οι

Κάτω Χώρες και η Επιτροπή εκπροσωπήθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Μαΐου 2006, κατά την οποία ανέπτυξαν προφορικά της παρατηρήσεις τους.

V — Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

29. Τόσο η Γαλλική όσο και η Ισπανική Κυβέρνηση αμφισβητούν το λυσιτελές της αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, αλλά για διαφορετικούς η καθεμιά λόγους.

30. Η Γαλλική Κυβέρνηση εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για τη λακωνική περιγραφή στην οποία προβαίνει το παραπέμπον δικαστήριο η οποία, μη εκθέτοντας επαρκώς το αντικείμενο της διαφοράς, εμποδίζει την εκτίμηση του κατά πόσον είναι αναγκαία η ερμηνεία του Δικαστηρίου για την επίλυσή της.

31. Η ένσταση απαραδέκτου της Ισπανικής Κυβερνήσεως [17] είναι λιγότερο ευρεία, αφού αφορά μόνο το πρώτο ερώτημα και, επικουρικώς, το δεύτερο σκέλος του, το οποίο, κατά την άποψή της, ανάγεται στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών. Υποστηρίζει ότι η κρίση περί του αν ορισμένη συμπεριφορά που κρίθηκε σε μία δίκη ταυτίζεται με τη συμπεριφορά που εκτιμήθηκε στο πλαίσιο προηγουμένης δίκης βρίσκεται εκτός του πεδίου ασκήσεως του ερμηνευτικού ρόλου που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο.

17 — Στο σχετικό κείμενο συγχέονται δυστυχώς τα ζητήματα που αφορούν τη νομιμότητα και αυτά που αφορούν ζητήματα ερμηνείας (βλ. σημεία 5 και 7).

A — *Το λυσιτελές της προδικαστικής παραπομπής*

32. Η Γαλλική Κυβέρνηση δεν έχει άδικο όταν επισημαίνει ότι η διάταξη του Rechtbank μόλις και με δυσκολία επιτρέπει στον αναγνώστη της να αντιληφθεί τη φύση και τον σκοπό της προσφυγής του J. L. Van Straaten. Ωστόσο, η ασάφεια αίρεται αν ανατρέξει κανείς στο ιστορικό της υπόθεσης και στις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι Κάτω Χώρες.

33. Επικαλούμενος το άρθρο 111, παράγραφος 1, της ΣΕΣΣ, ο J. L. Van Straaten ζητεί από το δικαστήριο να ακυρώσει την καταχώρηση των στοιχείων του στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν προκειμένου η καταχώρηση αυτή να εξαλειφθεί, ενέργεια στην οποία πρέπει να προβεί η Ιταλική Δημοκρατία, η οποία δεσμεύεται από την απόφαση που θα εκδοθεί (άρθρο 106, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 111, παράγραφος 2, της ΣΕΣΣ).

34. Η καταχώρηση είναι αποτέλεσμα της αποφάσεως του Tribunale Ordinario di Milano, σε εκτέλεση της οποίας η εισαγγελία κίνησε τη διαδικασία εκδόσεως, η οποία προϋποθέτει τη σύλληψη.

35. Με λίγα λόγια, η νομιμότητα της κυρώσεως είναι το κριτήριο με βάση το οποίο κρίνεται η νομιμότητα της καταχωρήσεως στο σύστημα πληροφοριών ή, αντίστροφα, το ένδικο βοήθημα που ασκείται με σκοπό την ακύρωση της καταχωρήσεως και την εξάλειψή της δεν μπορεί να ευδοκιμήσει παρά μόνο αν το πραγματικό στοιχείο από το οποίο εξαρτάται η καταχώρηση είναι παράνομο. Μία δικαστική απόφαση που αντιβαίνει στην αρχή non bis in idem δεν δικαιολογεί την παράδοση του καταδικασθέντος, προ της καταχωρήσεως των στοι-

χείων του στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, με σκοπό την σύλληψή του [18]. Επομένως, δεν δημιουργεί έκπληξη το γεγονός ότι το Rechtbank 's-Hertogenbosch, προκειμένου να εξασφαλίσει την τήρηση της αρχής αυτής, ερευνά την έννοια της εκφράσεως «τα ίδια πραγματικά περιστατικά», που χρησιμοποιείται στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, ερωτώντας αν η έκδοση απαλλακτικής αποφάσεως λόγω ελλείψεως επαρκών αποδείξεων συνεπάγεται την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

36. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η προσφυγή στερείται οιασδήποτε χρησιμότητος, καθότι ο J. L. Van Straaten δεν κινδυνεύει να συλληφθεί στη χώρα του, αφού οι ολλανδικές αρχές, κάνοντας χρήση του άρθρου 95, παράγραφος 3, της ΣΕΣΣ, προσέθεσαν την προστατευτική διάταξη (στην οποία αναφέρθηκα στην παράγραφο 17 ανωτέρω). Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή είναι εσφαλμένη για δύο λόγους: αφενός, αναλύοντας το έννομο συμφέρον του προσφεύγοντος στην κυρία δίκη και παρεμβαίνοντας σε σχέση με το δικαίωμά του να ενεργήσει στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο εισέρχεται σε απαγορευμένη περιοχή για τα κοινοτικά δικαστικά όργανα. Αφετέρου, παραβλέπεται όχι μόνο το γεγονός ότι η περιορισμένη αυτή παρέμβαση του κράτους στο οποίο υποβάλλεται το αίτημα δεν αποκλείει τη στέρηση της ελευθερίας σε άλλα κράτη μέλη, αλλά και το ότι το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ φιλοδοξεί να εξασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών στο εσωτερικό της Ένωσης [19], σκοπός που εξαγγέλλεται στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, τέταρτη περίπτωση, ΕΕ.

37. Εξάλλου, το σύστημα του άρθρου 234 ΕΚ εφαρμόζεται στην περίπτωση του άρθρου 35 ΕΕ, προσαρμοζόμενο στις ιδιαιτερότητες του τελευταίου [20], αλλά με το σύνολο της σχετικής νομολογίας που αναπτύχθηκε με την πάροδο των ετών. Αμφότερες οι διατάξεις επιβάλλουν ως προϋπόθεση της υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο να θεωρεί το εθνικό δικαστήριο ότι του είναι αναγκαία η προδικαστική ερμηνεία για να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του, οπότε τεκμαίρεται ο λυσιτελής χαρακτήρας της αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως εκτός εάν: α) η αίτηση δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα ή με το αντικείμενο της διαφοράς, β) το ζήτημα είναι καθαρά υποθετικής φύσεως ή γ) η αίτηση είναι διατυπωμένη με τρόπο που δεν θέτει στη διάθεση του Δικαστηρίου στοιχεία που είναι απαραίτητα προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση [21], περιστάσεις που, όπως εξηγήθηκε ανωτέρω, δεν συντρέχουν εν προκειμένω.

38. Ένα τελευταίο στοιχείο που θα μπορούσε να στηρίξει ένσταση απαραδέκτου της αιτήσεως, το οποίο εντόπισε η Επιτροπή, η οποία όμως το απορρίπτει, και το οποίο συνδέεται με την λακωνική ανάλυση του παραπέμποντος δικαστηρίου την οποία επεσήμανε η Γαλλική Κυβέρνηση, έχει σχέση με το αν το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ μπορεί να εφαρμοστεί ratione temporis στην περίπτωση του εισαγωγικού δικογράφου.

39. Τα διαχρονικά αποτελέσματα της διατάξεως αυτής συζητήθηκαν στο πλαίσιο της υποθέσεως Van Esbroeck, όπου, με τις προτάσεις μου, υποστήριξα ότι το δικαίωμα ενός προσώπου να μην κατηγορηθεί ούτε να τιμωρηθεί πολλές φορές για την ίδια πράξη αποτελεί ουσιαστικό δικαίωμα που σκοπό έχει να εξασφαλίσει ότι «ουδείς διώκεται και τιμωρείται εκ νέου όταν διέπραξε αξιόποινη πράξη και εξέτισε την ποινή του», το οποίο βρίσκει την πλήρη έκφρασή του οσάκις

18 — Η Επιτροπή αναπτύσσει τις σκέψεις αυτές στα σημεία 30 έως 36 των παρατηρήσεών της.

19 — Προπαρατιθέμενες αποφάσεις Gözütok και Brügge (σκέψη 38) και Miraglia (σκέψη 32).

20 — Απόφαση C-105/03, Pupino, της 16ης Ιουνίου 2005 (Συλλογή 2005, σ. I-5285, σκέψεις 19 και 28).

21 — Απόφαση Pupino, που προπαρατίθεται (υποσημείωση 20), σκέψεις 29 και 30.

πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, οπότε γεννάται ως επιστέγασμα του δικαιώματος αυτού η υποχρέωση των δημοσίων αρχών να μη λάβουν κανένα κατασταλτικό μέτρο. Η αρχή αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί παρά μόνον αν ο κατηγορούμενος έχει ήδη καταδικαστεί αμετάκλητα (σημείο 31 των προτάσεων). Η ημερομηνία εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως δεν ασκεί καμία επιρροή, εφόσον η δεύτερη απόφαση εκδόθηκε μετά τη θέση σε ισχύ της ΣΕΣΣ, η οποία δεν περιέχει καμιά ειδική διάταξη σχετικά με τα διαχρονικά αποτελέσματα του άρθρου 54 (παράγραφοι 32 και 29 των προτάσεων που προαναφέρονται). Συμφωνώντας με τα όσα πρότεινα, το Δικαστήριο έκρινε στην απόφαση που εξέδωσε επί της εν λόγω υποθέσεως ότι η αρχή non bis in idem είναι εφαρμοστέα σε περιπτώσεις σαν αυτήν που αφορούσε η εν λόγω υπόθεση (σκέψεις 23 και 24).

40. Η ΣΕΣΣ, η οποία δεν είχε υπογραφεί κατά τον χρόνο που έλαβαν χώρα τα πραγματικά περιστατικά (ήτοι η δημοσίευση της πρώτης αποφάσεως στις Κάτω Χώρες και η έναρξη της ανακρίσεως στην Ιταλία), είχε τεθεί ήδη σε ισχύ όταν εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση στην Ιταλία, οπότε η αρχή non bis in idem ίσχυε πλήρως, και, κατά συνέπεια, οι σκέψεις που εκτέθηκαν ανωτέρω στις παραγράφους 33 έως 37 είναι καθ' όλα έγκυρες.

Β — *Μία αόριστη νομική έννοια*

41. Η Ισπανική Κυβέρνηση δικαίως επίσης υπογραμμίζει ότι το πρώτο ερώτημα αφορά τα πραγματικά περιστατικά, αλλά σφάλλει καθόσον προτείνει να απορριφθεί το εν λόγω ερώτημα ως απαράδεκτο.

42. Ο ισχυρισμός αυτός περί απαραδέκτου δεν θεμελιώνεται στο σύνολο του ερωτήματος, αλλά μόνο στα κείμενα που παρεμβάλλονται μεταξύ των παρενθέσεων, με τα οποία το παραπέμπον δικαστήριο ζητεί να του δοθεί απάντηση επί συγκεκριμένων περιστάσεων της διαφοράς, απάντηση που δεν είναι δυνατό να λάβει, αφού η εν λόγω απάντηση βρίσκεται εκτός των ορίων των ερμηνευτικών καθηκόντων του Δικαστηρίου.

43. Ωστόσο, με την αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται πρώτα ένα ερώτημα το οποίο, παρά τα πραγματικά στοιχεία που εκθέτει, έχει μία αναμφισβήτητη ερμηνευτική διάσταση, αφού αφορά μία αόριστη νομική έννοια [22] («τα ίδια πραγματικά περιστατικά») της επίμαχης διατάξεως.

44. Ένα παρόμοιο ερώτημα είχε υποβληθεί στο πλαίσιο της υποθέσεως Van Esbroeck, όπου υπογράμμισα ότι το έργο του προσδιορισμού του ζητήματος αν τα πραγματικά περιστατικά που δικαιολογούν την κίνηση ποινικής διαδικασίας είναι ίδια με αυτά προγενέστερης υπόθεσης βρίσκεται στο επίκεντρο της αποστολής του δικαστή και ο μόνος αρμόδιος είναι ο δικαστής που γνωρίζει άμεσα την πραγματική κατάσταση επί της οποίας καλείται να αποφανθεί, με την επιφύλαξη ενδεχόμενης επανεξέτασης σε δεύτερο βαθμό (σημείο 36 των προτάσεων). Η αποστολή του Δικαστηρίου περιορίζεται στη διατύπωση των κριτηρίων ερμηνείας τα οποία, λαμβανομένων υπόψη των βάσεων και του σκοπού του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ, δείχνουν την πλέον κατάλληλη κατεύθυνση για να επιτευχθεί ομοιόμορφη μεταχείριση στο σύνολο του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σημείο 37).

22 — Όπως την χαρακτήρισα στις προτάσεις μου στην υπόθεση Van Esbroeck (σημείο 38).

45. Στο πλαίσιο αυτό, φαίνεται άσκοπο να προσπαθήσω να συναγάγω, από τη σκοπιά του κοινοτικού δικαίου, αυτοτελείς κανόνες που θα μου επιτρέψουν να διατυπώσω ένα γενικό κριτήριο ικανό να επιλύσει τις υποθέσεις που θα ανακύψουν ενδεχομένως στο μέλλον, «διότι οι διαφορές της ποινικής πολιτικής και η φύση της ποινικής διαδικασίας δυσχεραίνουν τις θεωρητικές κατασκευές καθολικής αξίας», έτσι ώστε μια προσέγγιση κατάλληλη για ορισμένες αξιόποινες πράξεις ή ορισμένες μορφές συμμετοχής μπορεί να είναι ακατάλληλη για άλλες (σημεία 38 και 39). Θεωρώ λογικότερο να τοποθετηθούμε σε μια ενδιάμεση προοπτική και να εξετάσουμε, χωρίς να χαθούμε στα πραγματικά περιστατικά της κυρίας δίκης, τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, προκειμένου να βοηθήσουμε το εθνικό δικαστήριο στο έργο του, παρέχοντάς του τους κανόνες με βάση τους οποίους θα επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με το πνεύμα της διάταξης της οποίας ζητείται η ερμηνεία στην υπό κρίση υπόθεση (σημείο 40).

46. Φρονώ ότι η προσέγγιση αυτή επιτρέπει να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο παραπέμπον δικαστήριο, χωρίς να σφετερίζεται το παρόν Δικαστήριο την αρμοδιότητά του, ενώ αποφεύγονται συγχρόνως οι κίνδυνοι τους οποίους επισημαίνει η Ισπανική Κυβέρνηση.

VI — Η εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων

47. Έχοντας προλειάνει έτσι το έδαφος, είναι καιρός να λυθούν, χωρίς άλλη καθυστέρηση, οι απορίες του Rechtbank 's-Hertogenbosch. Η πρώτη από αυτές εξετάστηκε, όπως προανέφερα, στο πλαίσιο της υποθέσεως Van Esbroeck. Οι αποφάσεις Gözütok και Brügge, αφενός, και Miraglia, αφετέρου, αποτελούν υποδείγματα για τη λύση της δεύτερης. Ωστόσο, η παρούσα αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως απαιτεί την ανάπτυξη ορισμένων παραλλαγών πάνω στο ίδιο θέμα.

48. Θα ξεκινήσω από το τέλος, αφού, αν γίνει τελικώς δεκτό ότι το γεγονός ότι έχει εκδοθεί απαλλακτική απόφαση λόγω μη επαρκών αποδείξεων δεν εμποδίζει τη μεταγενέστερη εξέταση των «ιδίων πραγματικών περιστατικών», είναι εντελώς άσκοπη η ενασχόληση με την έννοια αυτή.

Α — *Η έννοια του όρου «bis»: η απαλλαγή λόγω ελλείψεως επαρκών αποδείξεων (δεύτερο ερώτημα)*

49. Στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Gözütok και Brügge τόνισα ότι, όποιος έχει δικαστεί σε κράτος που έχει υπογράψει τη Σύμβαση δεν μπορεί να δικαστεί και πάλι για την ίδια πράξη, ανεξάρτητα από το αν η πρώτη δικαστική απόφαση ήταν απαλλακτική ή καταδικαστική (σημείο 46).

50. Η άποψή μου δεν έχει αλλάξει καθόλου από τότε αλλά, σε αντίθεση με τις εν λόγω υποθέσεις, όπου δεν υπήρχε διαφωνία επί του ζητήματος αυτού, στην προκειμένη περίπτωση επιβάλλεται να εκτεθούν αναλυτικά οι λόγοι για τους οποίους μία απαλλακτική απόφαση ενεργοποιεί το προστατευτικό αποτέλεσμα του κανόνα non bis in idem.

1. Η κατά λέξη ερμηνεία

51. Η διατύπωση του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ δεν αφήνει κανένα περιθώριο για αμφιβολίες, καθότι, αφού πρώτα αναφέρεται στην αμετάκλητη απόφαση, χωρίς να κάνει διάκριση ανάλογα με το αν είναι καταδικαστική ή αθωωτική, απαγορεύει οποιαδήποτε δίωξη στο μέλλον, διευκρινίζοντας ότι, «σε περίπτωση καταδίκης» [23], για να ισχύει η απαγόρευση απαιτείται να έχει ήδη εκτιθεί η ποινή ή να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί. Η διευκρίνιση αυτή θα ήταν περιττή αν ο κανόνας αυτός λειτουργούσε μόνο στις περιπτώσεις που έχει επιβληθεί ποινή.

52. Στην απόφαση Miraglia, καίτοι εμμέσως, αφού ούτε στην υπόθεση αυτή τέθηκε άμεσα το εν λόγω ζήτημα, εκφράστηκε η άποψη αυτή, με έμφαση στην ιδέα της εκτιμήσεως της υποθέσεως «επί της ουσίας» (σκέψη 30) και αποκλείστηκε η εφαρμογή του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ στην περίπτωση που η υπόθεση κηρύσσεται περατωθείσα για τον λόγο και μόνο ότι έχει ασκηθεί ποινική δίωξη σε άλλο κράτος μέλος (σκέψη 35). Το κρίσιμο στοιχείο είναι να ασκηθεί το jus puniendi [δικαίωμα επιβολής ποινής], που προϋποθέτει εκτίμηση όλων των διαθεσίμων στοιχείων, χωρίς να ενδιαφέρει αν η απόφαση είναι καταδικαστική ή απαλλακτική (θα αναφερθώ διεξοδικότερα στην άποψη αυτή στη συνέχεια).

23 — Στις άλλες γλώσσες χρησιμοποιούνται ανάλογες εκφράσεις, όπως, παραδείγματος χάριν: «en cas de condamnation» (στα γαλλικά), «im Fall einer Verurteilung» (στα γερμανικά), «if a penalty has been imposed» (στα αγγλικά) και «in caso di condanna» (στα ιταλικά).

53. Η σαφής διατύπωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [24] ενισχύει την άποψη αυτή. Στο άρθρο 50 του Χάρτη απαγορεύεται η εκ νέου δίωξη εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει «ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί» [25] με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

54. Τα επιχειρήματα αυτά καθιστούν άνευ αντικειμένου θεωρίες σαν αυτήν που προβάλλει η Αυστριακή Κυβέρνηση, για να την καταρρίψει στη συνέχεια, στο σημείο 37 των γραπτών παρατηρήσεών της. Στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Σένγκεν, θα αντέκειτο στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ να θεωρηθεί ότι, προκειμένου να εφαρμοστεί η αρχή non bis in idem, απαιτείται η διαπίστωση ενοχής, ανεξαρτήτως του αν συνοδεύεται ή όχι από καταδίκη, με τον τρόπο δε αυτόν θα περιοριζόταν, επιπλέον, το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής, χωρίς αυτό να δικαιολογείται, αφού θα αποκλείονταν οι περιπτώσεις αθωώσεων λόγω μη συνδρομής του υποκειμενικού αυτού παράγοντα [26].

55. Ανάλογη αντιπαράθεση απόψεων χαρακτηρίζει και την τοποθέτηση της Ισπανικής Κυβερνήσεως η οποία είναι όχι μόνο αντιφατική [27], αλλά και εσφαλμένη, καθόσον

24 — ΕΕ 2000, C 364, σ. 1.

25 — Η ίδια σαφήνεια χαρακτηρίζει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, της 19ης Δεκεμβρίου 1966 (άρθρο 14, παράγραφος 7), το Πρωτόκολλο αριθ. 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (άρθρο 4, παράγραφος 1), και το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (άρθρο 20, παράγραφος 1).

26 — Η αρχή εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που, μολονότι είναι καταλογιστέα, η πράξη δεν τιμωρείται (λόγοι μη επιβολής ή μειώσεως της ποινής, μη συνδρομή αντικειμενικών προϋποθέσεων για την απαγγελία κατηγορίας), και δεν ισχύει στις περιπτώσεις που η ποινή δεν επιβάλλεται λόγω μη καταλογισμού ή μη ύπαρξης υπαιτιότητας.

27 — Στο σημείο 31 των παρατηρήσεών της, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η φράση «σε περίπτωση καταδίκης» δηλώνει ότι το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ αποκλείει τις περιπτώσεις αθωώσεως, ξεχνώντας ότι η βασική ιδέα της διάταξης περιέχεται στην έκφραση: «όποιος *δικάσθηκε* αμετάκλητα». [Στο ελληνικό κείμενο: «όποιος *καταδικάστηκε* αμετάκλητα»]

θεωρεί ότι ο δικαιολογητικός λόγος του εν λόγω κανόνα ανάγεται στην αρχή της αναλογικότητας, και, συνεπώς, συναρτά την έκταση της αντιδράσεως προς τη βαρύτητα του αδικήματος. [28].

2. Η τελολογική ερμηνεία

α) Η αρχή non bis in idem στη Συμφωνία του Σένγκεν

56. Το αξίωμα αυτό το έχουν εμπνεύσει άλλες αρχές: η αρχή της ασφαλείας δικαίου και η αρχή της «équité» («επιεικείας»). Ο δράστης της αξιόποινης πράξης πρέπει να γνωρίζει ότι με την έκτιση της ποινής του η ενοχή του εξαλείφθηκε και δεν έχει να φοβηθεί νέα κύρωση. Εφόσον αθωωθεί, πρέπει να έχει την βεβαιότητα ότι δεν θα διωχθεί πλέον (σημείο 49 των προτάσεων στην υπόθεση Gözütok και παράγραφος 19 των προτάσεων στην υπόθεση Van Esbroeck).

57. Ο κανόνας non bis in idem καθιερώνει ένα θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών, το οποίο συνδέεται με το δικαίωμα για νομότυπη διαδικασία και δίκαιη δίκη. Περαιτέρω, ανταποκρίνεται σε μια βασική απαίτηση της έννομης τάξης, η νομιμότητα της οποίας στηρίζεται στον σεβασμό του δεδικασμένου (σημείο 21 των προτάσεων στην υπόθεση Van Esbroeck).

58. Όταν, προκειμένου για σώρευση ποινών, γίνεται επίκληση της αρχής της αναλογικότητας ώστε, κατά την επιβολή των εν λόγω ποινών, να λαμβάνονται υπόψη και οι προηγουμένως επιβληθείσες ποινές, για τον μετριασμό τους, ενεργοποιείται η Anrechnungsprinzip ή «αρχή του συνυπολογισμού» [29], η οποία δεν πρέπει να συγχέεται με την αρχή non bis in idem, μολονότι την συμπληρώνει. Το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ δεν αποτελεί δικονομικό κανόνα που προορίζεται, στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας, να αμβλύνει τις συνέπειες της διπλής επιβολής κυρώσεων στο ίδιο πρόσωπο για την ίδια συμπεριφορά, αλλά ουσιώδη εγγύηση για τους πολίτες, η οποία απαγορεύει την έκδοση δεύτερης αποφάσεως επί της ίδιας υποθέσεως («Erledigungsprinzip» ή «αρχή της αναλώσεως των διαδικασιών») [30].

59. Περαιτέρω, στο πλαίσιο του κεκτημένου του Σένγκεν, το οποίο σκοπό έχει να ενισχύσει την ένωση των λαών της Ευρώπης καθιστώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιο-

28 — Κατά την άποψή της, που αγγίζει τα όρια του παραλόγου, είναι δυνατή η εκ νέου εξέταση, όχι μόνο στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος κρίθηκε ότι δεν έχει ποινική ευθύνη αλλά και όταν η ποινή που του επιβλήθηκε με την πρώτη καταδικαστική απόφαση δεν αντιστοιχεί στην εκτίμηση περί της σοβαρότητας των πράξεών του σε άλλο κράτος μέλος, το οποίο μπορεί, κατά τη θεωρία αυτή, να επιβάλει «πρόσθετη ποινή», για να επιφέρει ισορροπία μεταξύ της κυρώσεως και της κοινωνικής αποδοκιμασίας, αφού η εθνική κυριαρχία στον τομέα αυτόν, την οποία ουδείς αμφισβητεί, θα θιγόταν περισσότερο από την μονομερή επέμβαση των αλλοδαπών δημοσίων αρχών παρά από μία διεθνή συμφωνία συναφθείσα οικειοθελώς.

29 — Το άρθρο 56 της ΣΕΣΣ αντανακλά αυτή την ιδέα. Υποχρεώνει τα κράτη μέλη να «λαμβάνουν υπόψη» τις εκτιθείσες ποινές, αν έχουν δηλώσει, δυνάμει του άρθρου 55, ότι δεν δεσμεύονται από το άρθρο 54 και ασκούν ποινική δίωξη κατά προσώπων που έχουν ήδη δικαστεί αμετάκλητα σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

30 — Χρησιμοποίησα ανάλογη διατύπωση στις προτάσεις μου της 11ης Φεβρουαρίου 2003 επί των υποθέσεων C-213/00 P, Italcementi κατά Επιτροπής (σημεία 96 και 97) και C-217/00 P, Buzzi Unicem κατά Επιτροπής (σημεία 178 και 179), που συνεκδικάστηκαν, μαζί με τέσσερις άλλες υποθέσεις, επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004 (Συλλογή 2004, σ. I-123). Βλ. την υποσημείωση 19 στις προτάσεις επί των υποθέσεων Gözütok και Brügge.

σύνης, η αρχή non bis in idem συνδέεται και με το δικαίωμα της ανεμπόδιστης κυκλοφορίας [31]. Η σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα, που αποτελεί αναπόφευκτο σταθμό στην πορεία προς τη δημιουργία του κοινού αυτού χώρου, δεν είναι απαλλαγμένη κινδύνων, αφού ευνοεί αυτούς που επωφελούνται της μειώσεως της επαγρύπνησης για να επεκτείνουν τις παράνομες δραστηριότητές τους, γεγονός που καθιστά αναγκαία την ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας. Ωστόσο, ο μείζον αυτός στόχος πρέπει να επιτευχθεί χωρίς να θίγονται οι αναλλοίωτες ελευθερίες μιας δημοκρατικής κοινωνίας ενός κράτους δικαίου.

60. Σε ένα διεθνές περιβάλλον, απαιτείται, όπως προελέχθη, πιο εκτεταμένη συνεργασία, αλλά και ευρύτερη αναγνώριση των ενεργειών των δικαστικών αρχών πέραν των εθνικών συνόρων.

α) Η αμοιβαία εμπιστοσύνη

61. Η αρχή non bis in idem συμβάλλει [32] νομική σταθερότητα, εξασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις των δημοσίων αρχών, εφόσον έχουν καταστεί αμετάκλητες, δεν μπορούν να αμφισβητούνται επ' αόριστον. Όταν το δικαίωμα ασκήσεως ποινικής δίωξης έχει αποσβεστεί σε ένα κράτος μέλος, τα λοιπά κράτη δεν μπορούν να αγνοήσουν το γεγονός αυτό. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση απαιτεί αμοιβαία συνδρομή, η οποία δεν είναι δυνατή χωρίς αμοιβαία εμπιστοσύνη στα διάφορα δικαστικά συστήματα και χωρίς αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες εκδίδονται σε μια πραγματική «κοινή αγορά» των θεμελιωδών δικαιωμάτων [33].

62. Έστω και αν ένα κράτος δεν αντιμετωπίζει ορισμένη υπόθεση με τον ίδιο ή με παρόμοιο τρόπο όπως ένα άλλο κράτος, τα αποτελέσματα πρέπει να θεωρούνται ισοδύναμα με τις εγχώριες αποφάσεις, διότι διέπονται από τις ίδιες αρχές και τις ίδιες αξίες: προκειμένου για ένα τόσο φιλόδοξο σχέδιο όπως αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να γίνονται δεκτοί εξίσου ορθοί οι κανόνες των εταίρων καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι κανόνες αυτοί, έστω και αν η εφαρμογή τους οδηγεί σε διαφορετικές λύσεις [34]. Η ιδέα αυτή επιβάλλει να γίνονται δεκτές οι λύσεις αυτές και η αρχή non bis in idem αποτελεί ένα από τα μέσα για την αποτελεσματική υλοποίησή της.

63. Συνοψίζοντας, στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος δικάσει τον αυτουργό μιας παραβάσεως ή τον συνεργό του [35], τα δικαστήρια των άλλων κρατών μελών πρέπει να απέχουν της εκ νέου εξετάσεως, όποιο κι

31 — Η ιδέα αυτή διαφαίνεται στις σκέψεις 38 της αποφάσεως Gözütok και Brügge, και 32 της αποφάσεως Miraglia.

32 — Όπως υποστήριξα στα σημεία 119 επ. των προτάσεων στις υποθέσεις Gözütok και Brügge.

33 — Στο «Πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων» (ΕΕ 2001, C 12, σ. 10), η αρχή non bis in idem αντιμετωπίζεται ως ένα από τα πρόσφορα μέσα για τον σκοπό αυτόν (σ. 12). Στην «Ανακοίνωση σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των ποινικών αποφάσεων και την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών» [COM(2005)195 τελικό, σ. 4] χρησιμοποιείται ανάλογη διατύπωση.

34 — Σκέψη 33 της αποφάσεως Gözütok και Brügge και σκέψη 30 της αποφάσεως Van Esbroeck.

35 — Προέβαλα την άποψη αυτή στο σημείο 119 των προτάσεών μου στις υποθέσεις Gözütok και Brügge, ρίχνοντας το βάρος στην έννοια «της τελευταίας λέξης» του κράτους, ανεξαρτήτως του αν εκπορεύεται από δικαστήριο ασκούν τη δικαιοδοτική του εξουσία, από ανακριτή ασκούντα τα ανακριτικά του καθήκοντα ή από τον εισαγγελέα κατά την άσκηση του ρόλου του που έγκειται στη δίωξη των εγκληματικών πράξεων.

αν είναι το περιεχόμενο της εκδοθείσης αποφάσεως [36], είτε δηλαδή αυτή είναι καταδικαστική είτε αθωωτική, καθότι, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, αποτελεί έκφραση του jus puniendi.

3. Οι διάφορες δυνατές αποφάσεις

64. Σε περίπτωση καταδικαστικής αποφάσεως, δεν υπάρχει περιθώριο αμφιβολίας, συμπεριλαμβανομένων, πέραν των δικαστικών αποφάσεων υπό στενή έννοια, των περιπτώσεων εκλείψεως της δυνατότητος ποινικής διώξεως, όταν ο κατηγορούμενος εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που του επέβαλε ο εισαγγελέας (απόφαση Gözütok και Brügge).

65. Σε περίπτωση απαλλαγής, αποκλείεται κάθε περαιτέρω δίωξη, υπό την προϋπόθεση ότι ο αποκλειστικά αρμόδιος για την κατάστολή των παραβάσεων κρατικός μηχανισμός τέθηκε σε λειτουργία και υπήρξε εξέταση «επί της ουσίας» [37]. Ο όρος αυτός, που χρησιμοποιείται στην απόφαση Miraglia, καλύπτει διάφορα ενδεχόμενα τα οποία εξαρτώνται από τους λόγους στους οποίους στηρίχθηκε η απόφαση, μερικοί από τους οποίους ανάγονται στο πρόσωπο του κατηγορουμένου και μερικοί από τους οποίους είναι εξωτερικοί σε σχέση με τον κατηγορούμενο. Μεταξύ των λόγων που ανάγονται στο πρόσωπο του ενδιαφερομένου συγκαταλέγονται οι λόγοι που τον απαλλάσσουν, επειδή δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του αξιοποίνου (λόγοι αποκλείοντες τον άδικο χαρακτήρα και λόγοι μη καταλογισμού, όπως το ότι ο ενδιαφερόμενος είναι ανήλικος από απόψεως ποινικού δικαίου ή δεν είναι ικανός καταλογισμού λόγω διαταράξεως των πνευματικών λειτουργιών). Οι εξωγενείς λόγοι καλύπτουν αντικειμενικές καταστάσεις, όπου δεν θα μπορούσε να απαιτηθεί διαφορετική συμπεριφορά (τέτοιοι λόγοι είναι: νόμιμη άμυνα, κατάσταση ανάγκης ή ανυπέρβλητος φόβος), ή όπου οι προϋποθέσεις καταλογισμού στο συγκεκριμένο άτομο (υποκειμενικά στοιχεία της αξιόποινης πράξεως) δεν συντρέχουν, καθώς και τις καταστάσεις που έχουν σχέση με τη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής [38] και με το αν συνέβησαν όντως τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά.

66. Η τελευταία αυτή ομάδα περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες περιπτώσεων απαλλαγής, ανάλογα με το αν: 1) τα πραγματικά περιστατικά δεν στοιχειοθετούν ποινική παράβαση, 2) ο κατηγορούμενος δεν τέλεσε τις προσαπτόμενες σ' αυτόν πράξεις ή 3) δεν αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος είναι ο αυτουργός των εν λόγω πράξεων [39]. Το εν προκειμένω εξεταζόμενο προδικαστικό ερώτημα εμπίπτει στην τρίτη κατηγορία.

4. Η ειδικότερη περίπτωση της απαλλαγής λόγω ελλείψεως επαρκών αποδείξεων

67. Η ετυμηγορία αυτού του είδους προϋποθέτει εκτίμηση επί της ουσίας, δηλαδή, με άλλα λόγια, την υιοθέτηση μιας αποφάσεως

36 — Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε απόφασή του της 3ης Οκτωβρίου 2002, που απέρριψε την οικεία προσφυγή ως απαράδεκτη (υπόθεση 48154/99, Zigarella κατά Ιταλίας), δέχθηκε ότι η αρχή non bis in idem λειτουργεί όποια κι αν είναι η έκβαση της υπόθεσης. Σε μια άλλη, πιο πρόσφατη απόφαση, που εκδόθηκε στις 15 Μαρτίου 2005 (υπόθεση 70982/01, Horciag κατά Ρουμανίας), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο υιοθέτησε την ίδια άποψη.

37 — Στην Πράσινη Βίβλο η οποία παρατίθεται ανωτέρω στην υποσημείωση 6, η Επιτροπή ερωτά (ερώτηση 18) αν απαιτείται να έχει εξεταστεί «η ουσία» της υπόθεσης για να έχει εφαρμογή η αρχή non bis in idem (σ. 12).

38 — Στην υπόθεση Gasparini (C-467/04), που αφορά αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε η Audiencia Provincial de Málaga, ενεργούσα ως ποινικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί περιπτώσεως απαλλαγής λόγω παραγραφής του αδικήματος.

39 — Θα μπορούσε να γίνει λόγος για «απόδειξη της αθωότητας» και για «μη απόδειξη της ενοχής», αν δεν υπήρχε το τεκμήριο της αθωότητας, διαφοροποίηση διόλου ασήμαντη και έγκυρη στο πλαίσιο του ερωτήματος αυτού του Rechtbank 's-Hertogenbosch.

επί της συμπεριφοράς συνδυαζόμενη με τον καταλογισμό της σε ορισμένο υποκείμενο και, ως εκ τούτου, εξαντλεί το jus puniendi του οικείου κράτους.

68. Η αρχή non bis in idem αντίκειται τόσο στην εκ νέου επιβολή ποινής όσο και στην εκ νέου «άσκηση ποινικής δίωξης». Στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ και στο άρθρο 50 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως χρησιμοποιείται αυτός ο όρος. Στην απόφασή του Gözütok και Brügge το Δικαστήριο εκφράστηκε με απόλυτη σαφήνεια, υπογραμμίζοντας ότι σκοπός του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ είναι «να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να *ασκείται* κατά ενός προσώπου, [...] *ποινική δίωξη* για τα ίδια περιστατικά στο έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών μελών» (σκέψη 38). Στις αποφάσεις Miraglia και Van Esbroeck γίνεται δεκτή η ίδια ερμηνεία (σκέψεις 32 και 33 αντιστοίχως), γεγονός που δεν είναι τυχαίο, αφού η εν λόγω αρχή απορρέει, όπως επεσήμανα ήδη, από την «équité» και την ασφάλεια δικαίου, και συνάδει με το δικαίωμα για δίκαιη δίκη. Προστατεύει, επίσης, την αξιοπρέπεια του προσώπου από απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, διότι η πρακτική των πλειόνων ποινικών διώξεων για την ίδια αξιόποινη πράξη αξίζει τέτοιο χαρακτηρισμό [40].

69. Αυτή καθαυτή η ποινική διαδικασία επιβάλλεται υποχρεωτικά σε όποιον θεωρείται ύποπτος τελέσεως αξιόποινης πράξεως βάσει σοβαρών στοιχείων αλλά, αν τα δικαστήρια κρίνουν αμετάκλητα ότι οι απαγγελθείσες κατηγορίες δεν αποδείχθηκαν, δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να ανακινηθεί η εν λόγω διαδικασία, αυτό δε δεν αλλάζει ακόμη και όταν προκύψουν νέα στοιχεία αποδεικνύοντα ποιος είναι ο αυτουργός της πράξεως.

70. Η συνέπεια αυτή δεν απορρέει από την εφαρμογή ενός παρεπόμενου κανόνα, όπως είναι η αρχή in dubio pro reo, η οποία εφαρμόζεται στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων [41], αλλά από ένα θεμελιώδες δικαίωμα, το οποίο προστατεύει τον πολίτη από τις κρατικές αρχές και με βάση το οποίο η μόνη νόμιμη λύση είναι η αθώωση οσάκις, μετά τη διεξαγωγή της προσήκουσας έρευνας και τηρουμένων όλων των νομίμων εγγυήσεων, δεν κλονίστηκε η αθωότητα του κατηγορουμένου.

71. Δεν επιτρέπεται να ενοχλούν οι δημόσιες αρχές κάποιον που έχει αθωωθεί [42], είτε η αθώωση αυτή είναι το αποτέλεσμα έρευνας της ουσίας της υπόθεσης είτε είναι συνέπεια της εφαρμογής του ανωτέρω θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος, το οποίο αποτελεί μέρος των συνταγματικών παραδόσεων όλων των κρατών μελών και έχει περιληφθεί στο Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (άρθρο 48, παράγραφος 1), και, πριν απ' αυτό, ήδη στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, αναγόμενο έτσι σε γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΕ.

40 — Επεσήμανα την πτυχή αυτή στην υποσημείωση 11 των προτάσεων επί της υποθέσεως Van Esbroeck.

41 — Σε περίπτωση αμφιβολίας όσον αφορά τη συνδρομή των υποκειμενικών και αντικειμενικών προϋποθέσεων διαπιστώσεως τελέσεως του οικείου αδικήματος, η πλάστιγγα πρέπει να γέρνει προς τη μεριά της αθωώσεως.

42 — Η πρωτοβουλία της Ελληνικής Δημοκρατίας για υιοθέτηση μιας αποφάσεως-πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής non bis in idem (ΕΕ 2003, C 100, σ. 24) αποσκοπούσε στην επέκταση του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω αρχής στις περιπτώσεις στις οποίες ο κατηγορούμενος έχει αθωωθεί (άρθρο 2, παράγραφος 1).

72. Επομένως, συντάσσομαι με την άποψη της Επιτροπής και των κρατών μελών που διατύπωσαν παρατηρήσεις, εξαιρουμένης της Ισπανίας, ότι όποιος αθωώθηκε επειδή η κατηγορία δεν θεμελιώθηκε, πρέπει να θεωρείται ότι «έχει δικαστεί» για τους σκοπούς του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ [43].

73. Ουδείς αμφισβητεί, ούτε καν η Ισπανική Κυβέρνηση, την ισχύ της αρχής non bis in idem σε μία τέτοια περίπτωση σε επίπεδο εθνικής έννομης τάξεως και, συνεπώς, δεν θα έπρεπε να αμφισβητείται η ισχύς ανάλογης λύσεως σε διεθνές επίπεδο, όπως στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Μια τέτοια αμφισβήτηση θα υποδήλωνε δειλία και διστακτικότητα, αντιβαίνουσα σε δύο στυλοβάτες του κοινού αυτού χώρου: την αμοιβαία εμπιστοσύνη, που εκφράζεται με την αμοιβαία αποδοχή των δικαστικών αποφάσεων, και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών.

Β — *Η έννοια του όρου «idem»: «τα ίδια πραγματικά περιστατικά» (πρώτο ερώτημα)*

74. Στην απόφαση Van Esbroeck το Δικαστήριο ασχολήθηκε με το ζήτημα αυτό και έκρινε ότι το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ επιβάλλει να ταυτίζονται τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία νοούνται ως ένα αδιάρρηκτο σύνολο περιστάσεων, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους και του συμφέροντος που προστατεύεται μέσω του ορισμού των αδικημάτων [44]. Προσθέτει, στη συνέχεια, ότι ο χαρακτηρισμός αυτός καλύπτει την εισαγωγή και την εξαγωγή ψυχοτρόπων ουσιών, που συνεπάγονται κυρώσεις σε πολλά από τα κράτη που δεσμεύονται από το κεκτημένο του Σένγκεν, καίτοι η τελική εκτίμηση υπάγεται στη δικαιοδοσία των αρμοδίων εθνικών αρχών.

75. Η θέση αυτή συνάδει με το περιεχόμενο των προτάσεών μου της 20ής Οκτωβρίου 2005, όσον αφορά την αυστηρά πραγματική διάσταση του όρου (παράγραφοι 41 έως 49), την εφαρμογή του στην περίπτωση μεταφοράς ορισμένης ποσότητας ναρκωτικών από ένα συμβαλλόμενο κράτος σε άλλο (παράγραφοι 50 έως 52), καθώς και όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 71 της ΣΕΣΣ και των ειδικών συμφώνων των Ηνωμένων Εθνών (παράγραφοι 53 έως 58).

76. Μολονότι, κατόπιν των προεκτεθέντων, θα μπορούσα να αρκεστώ στην προεκτεθείσα ανάλυση, οι ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης υποθέσεως με ωθούν, προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, να διατυπώσω

43 — Στη θεωρία δεν έχει εξετασθεί κατά πόσον κάποιος που έχει αθωωθεί με αμετάκλητη απόφαση πρέπει να θεωρείται ότι έχει δικαστεί κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ (Dannecker, G.: «La garantía del principio ne bis in idem en Europa», στο Dogmática y ley penal. Libro homenaje a Enrique Bacigalupo, τόμος Ι, Μαδρίτη 2004, σ. 171).

44 — Στις προτάσεις μου επί των υποθέσεων Gözütok και Brügge (σημεία 48 και 56) αναφέρθηκα, παρεμπιπτόντως, στα έννομα αγαθά που προστατεύονται με τους κανόνες καταστολής. Ωστόσο, η αναφορά αυτή δεν θα πρέπει να αποχωρίζεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και να χρησιμοποιείται για τη συναγωγή εσπευσμένων συμπερασμάτων που θα με αναδεικνύουν σε ένθερμο υποστηρικτή μιας απόψεως την οποία απέρριψα ρητώς στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Van Esbroeck. Στην πραγματικότητα, στις πρώτες ως άνω προτάσεις αναφέρθηκα στις θεμελιώδεις αυτές αξίες υπεραμυνόμενος της διεθνούς διαστάσεως της αρχής non bis in idem, αφήνοντας, ωστόσο, να εννοηθεί ότι η επίκλησή τους δεν είναι λυσιτελής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και του χώρου Σένγκεν, αφού όλα τα εμπλεκόμενα κράτη συμμερίζονται τις αξίες αυτές (σημείο 55, *infine*).

μερικές περαιτέρω σκέψεις επί της εννοίας του όρου «idem», χωρίς να εισέλθω στο πεδίο αρμοδιότητας του παραπέμποντος δικαστηρίου, στο οποίο εναπόκειται να κρίνει αν η περιγραφή των πραγματικών περιστατικών μιας υποθέσεως ταυτίζεται με την περιγραφή των πραγματικών περιστατικών μιας προηγουμένης υποθέσεως.

77. Η τελευταία αυτή διευκρίνιση δικαιώνει την Ισπανική Κυβέρνηση, η οποία υποστήριξε ότι δεν πρέπει να δοθεί σημασία στο δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος (το ευρισκόμενο εντός παρενθέσεων), καθόσον οδηγεί σε εξέταση των πραγματικών περιστατικών, στην οποία δεν επιτρέπεται να προβεί το Δικαστήριο.

5. Το αντικειμενικό στοιχείο της εννοίας «idem»

78. Στην απόφαση Van Esbroeck γίνεται λόγος για «σύνολο συγκεκριμένων περιστάσεων που συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους» (σκέψη 36). Η διατύπωση αυτή καλύπτει δύο αντικειμενικές παραμέτρους.

79. Αφενός, πρέπει να εξετάζεται ο χώρος και ο χρόνος, ούτως ώστε, αν υπάρχει ενότητα στα δύο αυτά επίπεδα, να μην μπορεί να διαιρεθεί ένα πραγματικό γεγονός σε τεχνητά μεμονωμένα επεισόδια.

80. Αφετέρου, χωρίς να παραμερίζεται η πραγματική διάσταση, δεν πρέπει να παραμελείται ο ψυχικός δεσμός που συνδέει τον αυτουργό με τις πράξεις του.

81. Ενότητα χρόνου, ενότητα τόπου, αλλά και ενότητα σκοπού.

82. Επιβάλλεται η αναφορά στα τρία αυτά στοιχεία προκειμένου να ελεγχθεί κατά πόσον εξασφαλίζεται η ισότητα την οποία υπαγορεύει η αρχή non bis in idem, λαμβανομένου υπόψη ότι η εν λόγω αρχή δεν απαιτεί τη σύγκλισή τους. Ο τόπος μπορεί να αλλάζει, όπως στην υπόθεση Van Esbroeck, όπου μία παρτίδα απαγορευμένων ουσιών μεταφέρθηκε από ένα κράτος μέλος σε άλλο, χωρίς να υπάρξει διαφορετικό πραγματικό γεγονός. Η πλοκή του αδικήματος είναι δυνατό να παρατείνεται και να προσλαμβάνει διάφορες μορφές, διατηρώντας, για τους σκοπούς επιβολής της κυρώσεως, την ενότητά της[45]. Τέλος, δεν αποκλείεται καθόλου, σε ορισμένες περιπτώσεις, να παραμένει η κατάσταση αμετάβλητη, παρά το γεγονός ότι οι προθέσεις του αυτουργού ποικίλλουν.

6. Το υποκειμενικό στοιχείο: η ύπαρξη και η τύχη των άλλων εμπλεκομένων προσώπων

83. Η αρχή non bis in idem, που προστατεύει ένα ατομικό δικαίωμα, απαγορεύει τη

45 — Η περίπτωση του J. L. Van Straaten, ο οποίος μετέφερε από την Ιταλία στις Κάτω Χώρες μια ποσότητα ηρωίνης, διαθέτοντας ένα μέρος της στο έδαφος του δευτέρου κράτους, εμπίπτει στην κατηγορία αυτή.

διεξαγωγή δεύτερης δίκης για την αυτή πράξη. Έτσι, εκτός από την αντικειμενική ταύτιση, απαιτείται και η υποκειμενική ταύτιση και, επομένως, εφόσον ορισμένο πρόσωπο έχει δικαστεί, αυτό αρκεί για να μην ενοχληθεί για δεύτερη φορά.

84. Κατά συνέπεια, η συμμετοχή άλλων ατόμων, το ενδεχόμενο να αλλάζουν τα άτομα αυτά ενόσω διαπράττεται το ποινικό αδίκημα και η έκβαση της διαδικασίας καταστολής όσον αφορά τα εν λόγω άτομα έχουν δευτερεύουσα σημασία.

85. Με άλλα λόγια, η αρχή η οποία εξετάζεται στο πλαίσιο της παρούσης υποθέσεως λειτουργεί μόνον έναντι του ατόμου που έχει κατηγορηθεί ήδη μία πρώτη φορά, και δεν επιδρά ουσιωδώς το γεγονός ότι υπάρχουν και άλλα άτομα που μετέσχαν στην τέλεση του αδικήματος και ότι τα άτομα αυτά δεν παραμένουν τα ίδια κατά τη διάρκεια τελέσεως του εν λόγω αδικήματος.

VII — Πρόταση

86. Με βάση τα προεκτεθέντα, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε το Rechtbank 's-Hertogenbosch ως εξής:

«1) Πρέπει να θεωρείται ότι "έχει δικαστεί" κατά την έννοια του άρθρου 54 της Συμβάσεως εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν όποιος, μετά από εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων, αθωώθηκε επειδή η κατηγορία δεν θεμελιώθηκε.

2) Προκειμένου να κριθεί αν τα οικεία πραγματικά περιστατικά είναι τα ίδια, πρέπει:

— να εξετάζεται το ουσιαστικό περιεχόμενο των πράξεων για τις οποίες ασκείται δίωξη στις δύο δίκες, χωρίς να αποδίδεται σημασία στον νομικό χαρακτηρισμό τους και στα έννομα αγαθά που προστατεύονται δια της προβλέψεως κυρώσεων στα νομικά συστήματα των συμβαλλομένων κρατών ή των κρατών που δεσμεύονται από το κεκτημένο του Σένγκεν, και

— να νοείται με τον όρο «πραγματικά περιστατικά» το σύνολο αρρήκτως συνδεδεμένων μεταξύ τους γεγονότων, τα οποία πρέπει να εξετάζονται από την άποψη της ενότητας τόπου και χρόνου καθώς και από πλευράς προθέσεων του αυτουργού της πράξεως, ενώ δεν έχει σημασία το ότι ο κατηγορούμενος υπέρ του οποίου λειτουργεί η αρχή non bis in idem παρίσταται σε καθεμιά από τις δύο δίκες μαζί με διαφορετικούς συγκατηγορούμενους.

3) Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει, με γνώμονα τα ανωτέρω κριτήρια, αν η κατοχή μιας παρτίδας ηρωίνης στην Ιταλία, η μεταφορά της στις Κάτω Χώρες και η διατήρησή της, εν όλω ή εν μέρει, στο δεύτερο αυτό κράτος συνιστούν «τα ίδια πραγματικά περιστατικά.»